

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700–VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 21.03.2024).

Кириченко А.

старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки

Глян Т.

курсантка ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів

Національної поліції України

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ МАЮТЬ ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД

Функціонування сучасного українського суспільства невід’ємно пронизане впливом повномасштабної війни, яка триває в нашій державі понад два роки. Відповідний вплив позначається у буденних реаліях, впливаючи як на політико-економічну, так і на суспільно-соціальну ситуацію в державі. Відповідні суспільні трансформації не минули і правоохоронний напрям діяльності держави, провідним з яких є Національна поліція України. Особливої уваги в процесі здійснення наукових розвідок, на нашу думку, потребує актуальна проблематика, з якою вже стикаються правоохоронці під час виконання ними своїх службових обов’язків, – взаємодія з особами, що мають посттравматичний стресовий розлад, каталізатором виникнення якого, безумовно, є війна.

Так, за даними Національної служби здоров’я України (НСЗУ), у 2021 році діагноз ПТСР був поставлений 3167 пацієнтам, у 2022 році – 7051 пацієнту, у 2023 році – 12494 пацієнтам, а станом на 6 березня 2024 року – 3 292 пацієнтам [1]. Тож що це за розлад? Фактично він не є чимось унікальним і розвивається внаслідок переживання реальної або потенційної загрози життю, або іншої психотравмуючої події. Тобто це ситуація, яка є небезпечною не лише для життя, а й здоров’я людини, і може супроводжуватися відчуттям безсилля, страху, жахливими картинами (воєнні чи бойові дії, терористичні акти, вбивства, сексуальне чи фізичне насилля, ДТП, стихійні лиха). Та у військових ризик його отримання в рази більший, оскільки сама участь у бойових діях вже є психотравмуючою подією, безпосередньо пов’язаною з ризиком для життя і здоров’я. До того ж не

менші ризики отримання цього розладу і у рідних та близьких військовослужбовців [2, с. 45].

Щоденно здійснюючи свої службові обов'язки, поліцейські Національної поліції України взаємодіють з дуже великою категорією осіб, зокрема поширеною особливо в східних та центральних частинах держави (категорією є військовослужбовці, в тому числі й ті, що є учасниками активних бойових дій та мають відповідні розлади, пов'язані з участю в таких діях). Загалом посттравматичний стресовий розлад – це латентний недуг, адже для його діагностування необхідне фахове дослідження, яке з об'єктивних причин військовослужбовці не можуть або не бажають проходити, хоча притаманні посттравматичному синдрому ознаки в них наявні.

Оскільки посттравматичний стресовий розлад певним чином є деструктивним, тобто таким, який внаслідок характерних проявів, що притаманні особам, які мають вказаний розлад, то він негативно впливає і на близьких осіб людини з посттравматичним стресовим розладом. Такий вияв може бути у формі безпідставної неконтрольованої агресії, спрямованої в бік близьких осіб, що нормативно окреслюється як домашнє насильство і відповідним чином потребує реагування з боку Національної поліції України. Перелік протиправних діянь, до яких схильні особи, що мають посттравматичний синдром розладу, не обмежується вчиненням домашнього насильства, а й загалом може перебувати як в адміністративній, так й у кримінальній площині.

Поліцейські при здійсненні реагування на правопорушення, які вчинюють особи, що є або були учасниками бойових дій, попередньо мають усвідомлювати можливість наявності посттравматичного стресового розладу і враховувати певні тактичні елементи при взаємодії з такими особами, зокрема й можливість застосування примусових поліцейських заходів до таких осіб. Володіння високим рівнем фізичної підготовленості, повне володіння технікою і тактикою застосування заходів фізичного впливу, навичками самозахисту та прийомами рукопашного бою в бойовій діяльності штатно та в екстремальних умовах є професійним обов'язком кожного поліцейського [3, с. 163].

Проте лише попередня думка про можливість виникнення конфліктної ситуації, яка в подальшому трансформується в подію із застосуванням фізичної сили, – це вже певний стресовий фактор, що відповідним чином може вплинути на якість обов'язків, які виконує поліцейський, адже наразі конфліктна взаємодія з військовослужбовцем асоціюється з можливістю застосування вибухових пристроїв, речовин, вогнепальної зброї.

Висока тривожність передбачає схильність до прояву тривоги у ситуаціях оцінки його компетентності. У цьому випадку слід знизити суб'єктивну значущість ситуації та завдань й перенести акцент на осмислення діяльності та формування почуття впевненості в успіху [4, с. 39].

Якщо ескалація конфлікту з військовослужбовцем в процесі реагування на повідомлення про вчинення ним правопорушення вже відбулась і застосування фізичної сили є невідворотнім, варто перш за все аналізувати безпекові фактори, зокрема наявність навколишніх предметів загрози, в тому числі й тих, що є побутовими, проте які можуть завдати шкоди. Перед застосуванням фізичної сили щодо такої особи варто впевнитись у відсутності можливості дістати з кишень або з інших речей вогнепальної зброї, вибухових пристроїв, холодної зброї, будь-яких предметів вражаючої дії. Також доцільним буде візуально оглянути одяг такої особи на наявність в них речей, які зовні схожі на гранату, вогнепальну чи холодну зброю, вибухівку. Не менш важливим є згуртованість та наявність координації дій між поліцейськими, які застосовують фізичну силу, попередньо обумовивши роль кожного під час виконання спеціальних прийомів або здійсненні іншого фізичного впливу на особу, щодо якої він застосовується.

Підсумовуючи зміст нашого дослідження, можемо зазначити, що актуальність питання взаємодії з особами, які мають посттравматичний стресовий розлад, більшість яких є діючими або колишніми військовослужбовцями, що мають досвід у застосуванні вогнепальної зброї, вибухових пристроїв, речовин тощо, потребує детального дослідження і висвітлення з урахуванням практичного досвіду такої взаємодії діючими працівниками поліції. Проте, на нашу думку, головним правилом під час застосування фізичної сили щодо осіб, які мають посттравматичний стресовий розлад, є забезпечення особистої безпеки, зокрема перед застосуванням сили, шляхом аналізу наявної обстановки, оточення та ймовірних ризиків, що можуть виникнути в процесі застосування сили щодо таких осіб.

Список використаних джерел:

1. За три роки кількість пацієнтів з ПТСР в Україні зростає майже у чотири рази. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/708594-za-tri-roki-kilkist-pacientiv-z-ptsr-v-ukraini-zrosla-majze-u-cotiri-razi-moz/#:~:text=Так,%20за%20даними%20Національної%20служби,2024%20року%20-%203%20292%20паціентам>.
2. Недря К. М. Посттравматичний стресовий розлад в середовищі учасників бойових дій: проблеми інтеграції в суспільство та виклики для правоохоронної системи / К.М.Недря. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2019 р.). - Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 45-47.
3. Анісімов Д. О. Фізична підготовка курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану: актуальні питання / Д. О. Анісімов // Фізична культура в університетській освіті: світова практика та сучасні тренди: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 13 квіт. 2023 р.). – Дніпро : ДДУВС, 2023. – С. 163-164.
4. Bachynska N. V., Petrenko S. P., Kyrychenko A. V. A study of the level of anxiety of future police officers. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University*. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2023. No. 10(170). P. 37–41. URL: [https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2023.10\(170\).08](https://doi.org/10.31392/npu-nc.series15.2023.10(170).08).